

- галузевий ризик – мінімізується при інвестуванні в акції компаній, що входять до різних секторів економіки;
- кредитний ризик – оптимізується за рахунок зменшення обсягу кредитних коштів, спрямованих на інвестування;
- ризик упущеної вигоди – зменшується за рахунок хеджування акцій ф'ючерсними контрактами;
- ризик ліквідності – мінімізується за рахунок вибору найбільш ліквідних фінансових інструментів;
- селективний та функціональний ризики – зменшується за рахунок фундаментального, технічного аналізу та диверсифікації;
- операційний ризик – оптимізується шляхом вибору найбільш якісного фінансового посередника (брокера).

Найбільший інвестиційний ризик існує тому випадку, коли всі кошти вкладаються в один актив. Це може загрожувати як відсутністю економічних вигід, так, при деяких обставинах, переростати в ризик повної втрати вкладених коштів. Уникають подібні ситуації за рахунок формування повноцінного інвестиційного портфеля.

Список використаних джерел:

1. Гостєв С. В. Ризики в інвестиційних процесах, методи та інструменти мінімізації негативного впливу ризику / С. В. Гостєв // *Інвестиції: практика та досвід*. - 2010. - № 10. - С. 19-22.
2. Коломієць Н. О. Інвестиційні ризики: сутність та методи оцінки / Н. О. Коломієць // *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва. Сер. : Економічні науки*. - 2013. - № 8. - С. 110-119.
3. Шендерівська Л. П. Ризики інвестиційної діяльності / Л. П. Шендерівська, О. В. Копайгора // *Технологія і техніка друкарства*. - 2011. - Вип. 4. - С. 126-130.

Кулініч В.І., магістрант,
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Нагайчук Н.Г., к.е.н., доцент,
декан економічного факультету,
Університет банківської справи (м. Черкаси)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК ПОНЯТЬ РИЗИК ТА ЗАГРОЗА

Проаналізувавши історію економічних досліджень, отримуємо змогу виділити дві найбільш популярні теорії ризику: класичну та неокласичну. Основоположниками класичної теорії прийнято вважати Мілля Дж. та Сеніора Н. (перша половина 19 ст.), які ототожнюють економічний ризик із математичним сподіванням збитків, що можуть виникнути протягом реалізації обраного рішення [1, с. 146-171]. Згідно неокласичної теорії, засновниками якої були Маршал А. та Пігу А. (20-30 рр. 20 ст.), поведінка економічного суб'єкта обумовлена концепцією граничної корисності. Так, підприємець, працюючи в умовах невизначеності, під час прийняття господарських рішень керуватиметься двома критеріями: розміром очікуваного прибутку та величиною його можливих коливань [2, с. 180-182]. При цьому гарантований прибуток матиме для нього більшу цінність, ніж очікуваний більшого розміру,

але ймовірного характеру. Слід звертати увагу на те, що у сучасній вітчизняній та закордонній літературі наводяться досить різні трактування ризику, а це свідчить, що попри численні дослідження, серед науковців і досі не сформульовано єдиної думки щодо розуміння сутності цієї важливої економічної категорії. Більше того, за останній час опубліковано цілий ряд наукових праць, в яких ризик ототожнюється з небезпекою або загрозою, що є серйозною методологічною помилкою. У всіх визначеннях, незалежно від того, через який елемент розглядається ризик – як подія, що породжує негативний результат, як діяльність суб'єкта в умовах невизначеності або як сам результат і його оцінка, існує два загальних моменти: по-перше, невизначеність і ймовірність як настання події, вибору варіанта дії суб'єкта, який приймає рішення, так і результату; по-друге, негативний характер результату події або дії суб'єкта. Крім цих характеристик, ризик має такі властивості, як об'єктивність, варіативність, суб'єктивність оцінки ризику і його наслідків. Аналіз сутності загроз в економічній безпеці показує, що в кожному з них, так чи інакше, відображена небезпека нанесення економічної шкоди, що проявляється у вигляді збитків, негативного впливу, перешкод в досягненні цілей, тощо. В цілому, загроза – це чинник, що створює значну небезпеку при стійкому функціонуванні економічної системи. Таким чином, небезпека і загроза однопорядкові, але кількісно вони відрізняються. Прояв небезпеки у вигляді реальних втрат слід вважати показником того, що, можливо, відбудеться перетворення небезпеки в загрозу, якщо не будуть вжиті відповідні заходи.

Економічна безпека підприємства обумовлена такими причинами виникнення загроз, які, з однієї сторони, є чинниками загальноекономічного характеру та негативно впливають на велику кількість господарюючих суб'єктів. З іншої сторони, існують чинники, які пов'язані з недалекоглядністю та неефективністю прийнятих управлінських рішень керівництвом даного підприємства. На підприємстві загрози економічній безпеці, які виникають у зовнішньому середовищі, можуть бути пов'язаними з похибками при розробленні та впровадженні різноманітних реформ, із безформністю науково-промислової та інноваційної політики держави, втратою контролю над економічними процесами, тощо.

Виходячи з форм прояву, вчені розрізняють кількісні та якісні загрози. Кількісні загрози пов'язані з неотриманням бажаного результату або погіршенням показників діяльності підприємства, у порівнянні з регулюючими нормативами. Якісні – пов'язані з якісними змінами у розвитку підприємства, зокрема, банкрутство, корпоративні конфлікти, обвал ринку, «заморожування» банківських рахунків. Якісні загрози оцінюються із використанням теорії ризику, та мають ймовірнісний характер [3, с. 175-179].

Погоджуючись з думкою Ячменьової В. М., можна сказати, що вчені доволі часто одноманітно пояснюють значення «загроза» та «ризик», але на практиці це твердження спростовується. За своєю природою, «загроза» є наслідком неконтрольованого збігу обставин, умов та явищ зовнішнього середовища, що сприймаються суб'єктами ринкової економіки

(підприємствами) як реальність; як безвихідна обставина, яку при наявності запасних ресурсів необхідно знешкодити, або підлаштовуватись так, щоб із нею співіснувати, якщо не можна її знешкодити [4, с. 313]. Науковці Мігус І. П. та Лаптев С. М. відрізняють поняття «загроза» та «ризик». Під поняттям «загроза» вони розуміють деяку ситуацію, що має вплив на діяльність суб'єктів господарювання. А ризик є результатом впливу загроз на господарську діяльність суб'єктів господарювання [5]. Отже, поняття «загроза» та «ризик» взаємопов'язані, а їхнє утворення в більшості випадків спричинено невизначеністю зовнішнього середовища. Під цими поняттями ми розуміємо наступне: загроза – це наслідок небезпеки у вигляді об'єктивізованого чинника потенційно негативного впливу; ризик – це об'єктивно-суб'єктивна категорія, яка пов'язана з невизначеністю, що є результатом наслідку ухваленого рішення (дії або обставини). Варто сказати, що ми не позиціонуємо ризик з боку втрат, оскільки завжди є вірогідність того, що це буде «виправданий ризик», тобто ризик – це не тільки втрати, а й можливість отримати позитивний вихід у вигляді додаткового доходу.

Не звертаючи уваги на різницю підходів, для всіх понять спільним є певна еволюційна складова, тому що під впливом деяких загроз і ризиків підприємство повинно постійно вдосконалювати власний захисний механізм. Важливе значення в даному процесі відводиться державі, як одному з головних гравців економічного середовища, що має змогу не тільки впливати на соціально-економічні процеси, а й змінювати в наказовому порядку відповідні правила гри. Ефективне функціонування системи економічної безпеки на підприємстві залежить не тільки від змоги протидіяти всім загрозам, а й від пластичності системи та гармонійного балансу інтересів підприємства із навколишнім середовищем.

Список використаних джерел:

1. Дубецька С. П. Економічна безпека підприємств України / С.П. Дубецька // Недержавна система безпеки підприємництва як суб'єкт національної безпеки України : зб. матер. наук.-практ. конф., Київ, 16-17 травня 2001 р. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2003. – С. 146-171.
2. Клейнер Г. Б. Предприятия в нестабильной экономической среде: риски, стратеги, безопасность: [учебник] / Г. Б. Клейнер, В. Л. Тамбовцев, Р. М. Качалов. – М.: ОАО «Изд-во «Экономика», 1997. – 288 с.
3. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство / Геєць В.М., Кизим М.О., Клебанова Т.С., Черняк О.І. та ін.; за ред. Геєця В.М.: монографія. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
4. Ячменьова В. М. Ідентифікація стійкості діяльності промислових підприємств: монографія / В. М. Ячменьова. – Сімферополь: Доля, 2007. – 523 с.
5. Мігус І. П. Необхідність розмежування понять «загроза» та «ризик» при діагностиці економічної безпеки суб'єктів господарювання [Електронний ресурс] / І. П. Мігус, С. М. Лаптев. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=821>.